

6. Joint-stock company [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org>
7. Limited company [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://en.wikipedia.org>
8. Aktiengesellschaft [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://de.wikipedia.org>
9. Gesellschaft mit beschränkter Haftung [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://de.wikipedia.org>
10. Безпарточний М.Г. Світовий досвід функціонування торговельних підприємств / М.Г. Безпарточний // Торівля і ринок України: збірник наукових праць. Вип. 31. Т. 1. – Донецьк: ДонНУЕТ, 2011. – С. 8-14.

Maksim Bezpartochnyj

Higher education institution Ucoopunion «Poltava University of Economics and Trade», Poltava

Mechanisms of formation modern organizational and economic forms managing of trade enterprises

The article examines the current organizational and economic forms managing of trade enterprises in accordance with the existing legal framework.

The comparative characteristics of organizational and economic forms managing of trade enterprises. In more detail the features formation of private trade enterprises. The dynamics of managing trade enterprises in Ukraine in general and for the scale of their activities. According to a study done by economic evaluation. We consider the formation of the world experience of organizational and economic forms managing of trade enterprises.

Proposed organizational and economic mechanisms of modern forms managing of trade enterprises.
trade enterprises, private enterprises, foreign enterprises, unitary enterprise, corporate enterprise, public joint stock company, private limited company

Одержано 11.03.14

УДК 658.153

О.М. Гуцалюк, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Видові прояви процесів розвитку на підприємстві

Проаналізовано та комплексно структуровано класифікаційний перелік видових проявів процесів розвитку на підприємстві. Досліджено фактори, що визначають умови функціонування підприємств та впливають на їх всебічний розвиток. Визначено альтернативні складові компоненти для побудови схеми розвитку технологій управління діяльністю підприємства.

розвиток, економічне середовище, технологія управління, діяльність підприємства

А.Н. Гуцалюк, канд. екон. наук

Кіровоградський національний технічний університет

Видовые проявления процессов развития на предприятии

Проанализирован и комплексно структурирован классификационный перечень видовых проявлений процессов развития на предприятии. Исследованы факторы, определяющие условия функционирования предприятий и которые влияют на их всестороннее развитие. Определены альтернативные составляющие компоненты для построения схемы развития технологий управления деятельностью предприятия.

развитие, экономическая среда, технология управления, деятельность предприятия

Постановка проблеми. Умови функціонування сучасних підприємств будь-якої форми власності, організаційно-правової форми господарювання та галузевої належності характеризуються невизначеністю та динамічністю соціально-економічного середовища. Ефективне протистояння підприємств змінам зовнішнього середовища можливе тільки за умов здійснення випереджувальних заходів, спрямованих на збереження його життєздатності та забезпечення конкурентоспроможності, тобто за умов постійного розвитку підприємства.

Поява, впровадження та подальший розвиток технологій в різних сферах суспільства є процесом його технологізації, яка зумовлена базисним принципом економіки, що полягає у обмеженості всіх наявних ресурсів, і викликана необхідністю їх економії. Такий процес особливо доцільно розглядати на рівні окремого підприємства. Оскільки ефективність залучення та використання управлінських технологій безпосередньо залежить від цілеспрямованого комплексного розвитку підприємства, тому слід проаналізувати його видові прояви.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем розвитку підприємств та використання управлінських технологій в контексті їх діяльності присвячено чимало наукових праць провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: А.Е. Воронкової, С.Б. Довбні, О.В. Лебідь, В.Н. Іванова, Г.В. Козаченко, Л.Л. ТОВАЖНЯНСЬКОГО, Д. ХЕЯ та Д. МОРРИСА, В.М. ШАРАПОВА і Е.В. ШАРАПОВОЇ та деяких інших.

Але, поряд з існуючими науковими розробками, недостатньо уваги приділено саме вивченню видових проявів процесів розвитку на підприємстві та факторам, що визначають умови їх функціонування і впливають на результативність діяльності.

Постановка завдання. Метою даної статті є проведення аналізу та побудова структури комплексного класифікаційного переліку видових проявів процесів розвитку на підприємстві, а також визначення альтернативних складових компонентів для побудови схеми розвитку технологій управління діяльністю підприємства.

Виклад основного матеріалу. Розвиток підприємства означає якісні зміни та оновлення його господарської системи і організаційної структури, підвищення ефективності функціонування на основі вдосконалення техніки, технології та організації праці у всіх структурних підрозділах, підвищення якості продукції та послуг, що ним надаються.

Слід зазначити, що поняття «розвиток» та «зростання», хоча й взаємопов'язані, однак за своїм змістом інколи можуть не співпадати. Під зростанням підприємства часто розуміють збільшення його розмірів та обсягів виробництва. Про зростання підприємства свідчать показники випуску продукції, обсягу продаж, чисельності працівників тощо.

Основною характерною рисою сучасних систем внутрішньофірмового управління є орієнтація на довгострокову перспективу, зосередження уваги на фундаментальних дослідженнях, диверсифікацію діяльності, активне впровадження інновацій, максимальне використання творчої активності персоналу підприємства.

Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних науковців дало можливість побудувати комплексну класифікацію видових проявів процесів розвитку на підприємстві (табл.1).

Таблиця 1– Видові прояви процесів розвитку на підприємстві

№ з/п	Класифікаційна ознака	Видові прояви	Коротка характеристика
1	2	3	4
1.	За масштабом змін у соціально-економічній системі підприємства	1.1. Загально-корпоративний розвиток	Сукупність змін, що відбуваються у соціально-економічній системі підприємства внаслідок загальносистемних процесів; слід наголосити, що характер та інтенсивність розвитку окремих елементів системи не визначає розвиток усієї системи.
		1.2. Внутрішньо-корпоративний (локальний) розвиток	Сукупність змін, які відбуваються у соціально-економічній, структурно-функціональній та організаційно-функціональній складових: розвиток структурних одиниць; розвиток бізнес-процесів (бізнес-функцій).

Продовження табл. 1.

1	2	3	4
2.	За якістю змін у соціально-економічній системі підприємства	2.1. Прогресивний розвиток	Процеси, які забезпечують підвищення ефективності функціонування виробничо-комерційної системи підприємства, підвищення якості його діяльності; розвиток “від нижчого до вищого”.
		2.2. Регресивний розвиток	Процеси, які призводять до погіршення чи незмінності ефективності функціонування виробничо-комерційної системи підприємства, зниження (фіксації) якості його діяльності; розвиток “від вищого до нижчого”.
3.	Залежно від об’єкту змін у соціально-економічній системі підприємства	3.1. Організаційний розвиток	Сукупність змін, які призводять до удосконалення (погіршення) системи управління діяльністю підприємства: структурний розвиток; функціональний розвиток.
		3.2. Техніко-технологічний розвиток	Зміни техніко-технологічної системи підприємства, що призводять до підвищення (пониження) рівня прогресивності технологічних процесів, рівня технічної ефективності функціонування виробництва.
		3.3. Соціальний розвиток	Сукупність змін, які зумовлюють покращання (погіршення) соціально-психологічного клімату на підприємстві, а також його перехід на якісно новий рівень.
		3.4. Економічний розвиток	Сукупність безперервних змін, які призводять до удосконалення (погіршення) методів, способів, форм економічних розрахунків та економічної роботи в цілому.
4.	Залежно від характеру змін	4.1. Спрямований розвиток	Сукупність змін, що виникають та впливають на соціально-економічну систему підприємства у одному напрямку (однаковим чином).
		4.2. Циклічний розвиток	Безперервно повторювана послідовність змін, що характеризуються коливанням ефективності діяльності, розміру витрат та інших показників діяльності підприємства.
		4.3. Спіральний розвиток	Безперервно повторювана послідовність змін, що характеризується не тільки циклічними коливаннями показників (параметрів) діяльності підприємства, але й їх переходом на якісно новий рівень.

Продовження табл. 1.

1	2	3	4
5.	Залежно від типу тренду	5.1. Лінійний розвиток	Сукупність змін, загальний напрямок яких може бути апроксимований у лінійну функцію.
		5.2. Нелінійний розвиток	Сукупність змін, загальний напрямок яких не може бути апроксимований у лінійну функцію.
6.	Залежно від динаміки змін у соціально-економічній системі підприємства	6.1. Рівномірний розвиток (еволюційний)	Зміни у соціально-економічній системі управління підприємства, що відбуваються з однаковою швидкістю, або з однаковим прискоренням: рівноприскорений розвиток; рівноуповільнений розвиток.
		6.2. Нерівномірний розвиток (революційний)	Зміни у соціально-економічній системі управління підприємства, що відбуваються зі змінною швидкістю або зі змінним прискоренням: нерівномірно прогресуючий розвиток; стрибкоподібний розвиток, інше.
7.	За природою ключового критерію	7.1. Абсолютний розвиток	Сукупність змін у соціально-економічній системі управління підприємства, що можуть бути виміряні у вартісних, натуральних чи умовних одиницях та призводять до абсолютного зростання чи зменшення показників (зв'язків, параметрів).
		7.2. Відносний розвиток	Сукупність змін у соціально-економічній системі управління підприємства, що можуть бути виміряні відносно інших економічних показників, їх зростання чи зменшення показників (зв'язків, параметрів).
		7.3. Умовний (псевдо-) розвиток	
8.	Залежно від рівня невизначеності процесів	8.1. Прогнозований (достовірний) розвиток	Зміни у соціально-економічній системі управління підприємства, що можуть бути передбачені керівництвом підприємства з достатньою ймовірністю.
		8.2. Випадковий розвиток	Зміни у соціально-економічній системі управління підприємства, що не можуть бути передбачені керівництвом підприємства з достатньою ймовірністю.
9.	Залежно від основи змін у соціально-економічній системі підприємства	9.1. Екстенсивний (кількісний) розвиток	Зміни у соціально-економічній системі управління підприємства та ефективності її функціонування, що досягаються за рахунок кількісного збільшення (зменшення) обсягів факторів виробництва.
		9.2. Інтенсивний (якісний) розвиток	Зміни у соціально-економічній системі управління підприємства та ефективності її функціонування, що досягаються за рахунок якісного покращання (погіршення) способів, методів чи технології використання факторів виробництва (підвищення їх якісного рівня).

Продовження табл. 1.

1	2	3	4
10.	Залежно від можливості управління змінами	10.1. Керований розвиток	Зміни у соціально-економічній системі, які відбуваються під впливом осмислених дій менеджерів підприємства чи спеціально створених зв'язків.
		10.2. Спонтанний розвиток	Зміни у соціально-економічній системі підприємства, які не є результатом осмислених дій менеджерів підприємства, а виникають випадковим чином.
11.	Залежно від корпоративної стратегії	11.1. Адаптивний розвиток	Зміни, які мають на меті пристосування характеру функціонування підприємства до поточних умов діяльності (внутрішнього та зовнішнього характеру).
		11.2. Реактивний розвиток	Зміни, що відбуваються у соціально-економічній системі підприємства і мають своєю причиною зміни першого рівня аналізу.
		11.3. Випереджаючий розвиток	Зміни соціально-економічної системи підприємства, що передують іншим змінам другого рівня аналізу.
12.	Залежно від складності змін у соціально-економічній системі підприємства	12.1. Елементний розвиток	Зміни, які виникають та протікають в рамках одного структурного елемента, бізнес-процесу і т.д. та істотно не впливають на інші характеристики соціально-економічної системи підприємства.
		12.2. Інтегральний розвиток	Сукупність змін, які виникають, протікають та впливають на декілька структурних елементів, бізнес-процесів і т.д., впливаючи на аналогічні процеси.
		12.3. Системний розвиток	Зміни, які виникають, протікають та впливають на декілька структурних елементів, бізнес-процесів і т.д. та істотно впливають на усі характеристики соціально-економічної системи підприємства.
13.	Залежно від мети змін	13.1. Простий розвиток	Зміни, які не забезпечують перехід соціально-економічної системи підприємства на якісно новий рівень функціонування.
		13.2. Розширений розвиток	Зміни, які забезпечують перехід соціально-економічної системи підприємства на якісно новий рівень функціонування.

Економічний розвиток є одним із пріоритетних для підприємства та залежить від багатьох чинників (факторів), що є взаємозалежні між собою і нерідко впливають в різних напрямках. Тому його аналіз та оцінку слід проводити з врахуванням сучасних умов і чинників, що визначають функціонування підприємств та впливають на їх економічний розвиток.

Класифікацію пропонується здійснювати за такими ознаками:

1. За можливістю керованості чинниками економічного розвитку:

- керовані чинники;

- частково керовані чинники;
- некеровані чинники.
- 2. За місцем виникнення:
 - чинники зовнішнього середовища;
 - чинники внутрішнього середовища.
- 3. За характером впливу на функціонування підприємств:
 - конструктивні чинники або чинники прогресивного розвитку;
 - деструктивні чинники або чинники регресійного розвитку.

Така класифікація дозволяє виділити ті з них, які є найбільш важливими для оцінки економічного розвитку і які слід відібрати для аналітичних розрахунків.

Висновки. Отже, проведений аналіз дав змогу комплексно структурувати та скласти класифікаційний перелік видових проявів процесів розвитку на підприємстві. При побудові алгоритму розвитку технологій управління діяльністю підприємства пропонується включати тільки керовані чинники, оскільки вони є залежними від підприємства та можуть ним регулюватись. Вплив зовнішніх чинників може бути значним, навіть вирішальним в їх діяльності. Проте підприємства не можуть їх змінити, але, реагуючи на їх вплив, пристосовують відповідно до них свою внутрішню виробничу структуру, технологію, персонал. Відмічається значний вплив в останні роки зовнішніх чинників, що робить менш стійкою економічну рівновагу та стабільність суб'єктів господарювання.

Список літератури

1. Гуцалюк О. М. Проблеми використання управлінських технологій промисловими підприємствами України / О. М. Гуцалюк // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритети розвитку підприємств у XXI столітті» (Кіровоград, 21-22 квітня 2011 р.). – Кіровоград : КОД, 2011. – Ч. I. – С. 145–146.
2. Довбня С. Б. Напрямки інноваційного розвитку менеджменту підприємств / С. Б. Довбня, В. П. Пономаренко // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький : ХНУ, 2012. – № 4. – Т. 2 (190). – С. 112–115.
3. Лебідь О. В. Роль технологій управління у розвитку підприємства / О. В. Лебідь // Академічний огляд. – 2012. – № 2 (37). – С. 128–134.
4. Воронкова А. Э. Современные технологии управления промышленным предприятием: монография / А. Э. Воронкова, А. В. Козаченко, С. К. Рамазанов, Л. Е. Хлапенев. – К. : Либра, 2007. – 256 с.
5. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л. Л. Основы управленческих технологий : учеб. пособие для студ. вузов / Л. Л. ТОВАЖНЯНСКИЙ, А. Г. Романовский, А. С. Пономарев, О. А. Игнатюк; Национальный технический ун-т «Харьковский политехнический ин-т». – Х. : НТУ «ХПИ», 2004. – 184 с.
6. Хэй Д. Теория организации в 2 т. / Д. Хэй, Д. Моррис; пер. с англ. под. ред. А. Г. Слущкого. – СПб. : Экономическая школа, 1999. – Т. 2. – 592 с.
7. Шарапов В. М. Технологии управления. Практический менеджмент: монография / В. М. Шарапов, Е. В. Шарапова. – Черкассы: ЧДТУ, 2005. – 563 с.

Oleksiy Gutsalyuk

Kirovohrad national technical university

Specific manifestations of development processes at the enterprise

Researching problems development of enterprises and the use by management techniques in the context of their activities. The goal by studying specific manifestations of developmental processes in the company and factors that determine the conditions of their functioning and affect the effectiveness by the activities.

Analyzed and comprehensively structured classification list of the specific manifestations of developmental processes in the enterprise. We have studied the factors that determine the conditions for the functioning of enterprises and which affect their complex development. Defined alternative components for building of the scheme by development of technologies management activity by the enterprise. There is considerable influence in recent years, the external factors, which makes less sustainable economic equilibrium and stability of economic entities.

When building algorithm development technologies management activity of the enterprise is proposed to include only controllable factors, since they are dependent on enterprises and can be regulated.

development, economic environment, technology management, enterprise activity